

Praxis

Debreceni műhelymunka

Debrecenben 1969 óta működik gyermek-nőgyógyászati szakrendelés. A debreceni Női Klinika gyermek-nőgyógyászati munkacsoportja – a Debreceni Megyei Jogú Város Egészségügyi Szolgálat támogatásával – elsőként vezette be a serdülő leányok követéses vizsgálatát. Az 1980-ban beindult szűrővizsgálat során 1993. októberéig 33 iskolában 32978 szűrés történt.

Külföldi szakirodalomra is hivatkozva, a munkacsoport azt vallja, hogy akkor legeredményesebb ez a munka, ha több éven keresztül ugyanaz a személy foglalkozik a kislányokkal. Ily módon nagyobb a serdülők befogadó készsége a tanácsok iránt és sokkal nyíltabban viszonyulnak a kérdésekhez. A munkacsoport fontosnak ítélte a szülők tájékoztatását is, bevonásukat a kutatási, felmérési folyamatba. A szűrés lényege, hogy nőgyógyászati vizsgálat nélkül, a helyszínre kimenne (az iskolák orvosi rendelőjében), célzottan összeállított kérdések és alapvető, a testi fejlettségre utaló testmérétek alapján követve a leányok fejlődését, kizárja a nőgyógyászati vizsgálatot, mivel egy jól megfogalmazott kérdőív és a fejlődési adatok segítségével próbálja kiszűrni a rendellenességeket.

Korai nemi érés?

Nem titkolt célja a vizsgálatnak a hatékonyabb egészségnevelés kidolgozása Sem, hiszen a hosszan tartó, őszinteségre alapozó személyes kapcsolat nyitottá teszi a kislányokat, bizalommal fogadják a tanácsokat, és bátrabban tesznek fel kérdéseket is.

Fontos észrevételt fogalmazott meg a munkacsoport e kutatás folyamán, és pedig, hogy a serdülő korú fiúgyermek test és lelki fejlődésével sokkal kevesebbet foglalkoznak, ez irányú nevelés csak a lányokra szorítkozik. „Pedig hiába védjük, okítjuk, világosítjuk fel leányainkat, ha jövőbeni partnereikkel nem foglalkozunk, nem érjük el a kívánt eredményt. A tizenéves fiúknak is lehet és van is a pubertáskorban jelentkező elváltozásuk. Igen sok a tudatlanságból eredő félelmük és kétségük. A másik nem irányába mutatkozó érdeklődés sok esetben durvaságban vezetődik le. Nem egyszer tapasztaljuk, hogy a nekik tetsző kislánynak nekirohannak, megütve annak fejlődő, igen érzékeny mellét. Ezek a jelenségek leküzdhetők lennének, ha a fiúkkal is fokozatosan, egyénileg foglalkoznának arra hivatott személyek.”

Fontos következtetése a kutatómunkának az is, hogy a debreceni csoport szerint a közhiedelemtől eltérően a tizenévesek körében tapasztalható szexuális szabadosság sokkal inkább társadalmi okokkal, és nem a nemi érés előbbre tolódásával magyarázható.

A korán kezdett nemi élet gyakori velejárója a fiatal korban alkalmazott terhesség-megszakítás, aminek oka inkább keresendő a hátrányos gazdasági és társadalmi családi környezetben, valamint a szexuális nevelés hiányában.

A statisztikák szerint Magyarországon az utóbbi tíz évben a terhesség-megszakításon átesett nők több mint tíz százaléka húsz év alatti volt. A Debrecenben vizsgált esetek közül négy kislány a 14. életéve előtt esett át művi vetélésen, közülük egy nemi erőszak áldozata volt.

A nemi erkölcs elleni bűncselekmények gyermek-nőgyógyászati tanulságai

címen 1990-ben tanulmányt közölt a debreceni kutatócsoport a Magyar Nőorvosok Lapjában. E tanulmány összegezi az 1983. január 1. és 1988. december 31. közötti 203, a rendőrség által (erőszakos közöszlés vagy annak gyanúja miatt) megvizsgált eseteket.

Szomorú, ám rendkívül fontos tanulságokat vonhattak le a kutatók. Például, hogy a 203 nő közül 137 tizenhét éven aluli, a legfiatalabb 5 éves volt; a legveszélyeztetettebb korosztály a 11-14 éveseké; a leggyakrabban a nyári hónapokban, illetve januárban, vakáció idején fordult elő a vizsgált bűncselekmény; napszak szerint délután és éjszaka négyszer gyakrabban fordul elő, mint délelőtt; a helyszínt illetően: leggyakrabban a sértett otthonában történik a bűncselekmény, ezt követően a legmagasabb százalékban pedig a szórakozóhely és az elkövető lakása áll; a tettes és áldozata közötti kapcsolatot vizsgálva kiderült, hogy az esetek 41,87 %-ban az elkövetőt korábban is ismerte a sértett; a vizsgált sértettek közül egyetlen személyt sem találtak szellemi vagy testi fogyatékosnak...

Szexuális nevelés

A debreceni kutatás szomorú következtetéseket vonhatott le a felnövekvő nemzedékek nemi neveléséről is. Az évek óta folyó meddő vita hol az egészségügy, hol az oktatásügy, hol a család hatáskörébe utalná a szexuális nevelést. A kutatócsoport megvizsgálta a terhesség-megszakításon átesett leányok közvetlen környezetét, a családot. Az eredmény: a szülők 65,5 %-a nem beszélt gyermekével szexuális kérdésekről, de 37,2 %-a még a menzeszről sem. „Joggal merült fel a kérdés – összegezik a kutatók –, hogy a szülők képzetlensége, vagy a család rideg, elutasító légköre teszi lehetetlenné az ilyen irányú beszélgetéseket.(...) Ezeknek a gyerekeknek közel egyharmada csonka családban él (29,5 %-a egyszülős családban, 2,4 %-a nevelőszülőknél), és az is szembetűnő, hogy ezek a leányok az országos átlaghoz viszonyítva nagyobb arányban élnek többgyermekes családban.” Bármennyire is kívánatos lenne, hogy az elsődleges szexuális felvilágosítást a családban kapja a serdülő gyermek, az iskola és az egészségügyi hálózat szerepe felbecsülhetetlen.

Debrecenhez hasonlóan az ország más városaiban is alakulnak munkacsoportok, folynak kísérletek, vannak kezdeményezések.

Lapunk nem vállalkozhat – már csak terjedelmi okok miatt sem – egy teljes körkép rögzítésére. De következő számainkban szívesen visszatérünk a témára, és örömmel adunk helyet minden írásnak, tanulmánynak, felmérésnek, amely a konkrét hazai helyzetképet tovább árnyalja.

Sz.I.

JEGYZET

A debreceni munkacsoport tevékenységéről, kutatásairól és eredményeiről (melyeknek együttes számbavételével egy vidéki nagyvárosról „sajátságos” képet nyerhetünk) a következő kiadványokból tájékozódhat az érdeklődő:

Csoknyay Judit dr., Borsos Antal dr.: Debreceni serdülő leányok követéses vizsgálata. In: Népegészségügy 67., 1986.'

Székely Péter dr., Kovács Judit dr., Borsos Antal dr.: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények gyermek-nőgyógyászati tanulságai. In: Magyar Nőorvosok Lapja 53, 1990.

Csoknyay Judit dr., Borsos Antal dr., Rohácsné Lehó Etelka: A fiatalkorú terhesség-megszakítások okainak vizsgálata. In: Népegészségügy 73., 1992.